THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
דאָס אידישע וואָרט
Office and Place of Business: Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave., E.
Published daily except Saturday and Sunday.
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA.
Subscription: $6.00 per year.
WINNIPEG — MANITOBA
Established 1910 Phones: 55 409—52 213

דער בלאָף פון אידישער עשירות

(א בריוו פון וואַרשע)
פון מ. לובארסקי

פאר פסח 1931 האָט א וואַרשעווער עושר אריינגעשיקט אין "בית לחם" א ککוד'יקע סומע געלט אויף "מעות־חטין". פאר די נויטבאַדערפטיקע אויף פסח, און אויף סוכות 1931 איז דער זעלבער וואַרשעווער עושר געקומען אין "רעטונגס קאָמיטעט" בעטן א חלואה אויף יום־טוב. ווער עס קאָן דעם באַראַקטער פון דעם וואַרשעווער "רעטונגס קאָמיטעט" דער ווייסט, אז צו אים וועגן זיך אויפלעגן יורדים, וועגן וועמען אלע ווייסן שוין, אז ער וועט קיין תמוכה ניט האָבן, ער קאָן שוין אויפן סוחר'ישן וועג ניט באַקומען געבאַרגט קיין געלט. די קלי־ענטן פון "רעטונגס קאָמיטעט" לעבן נאָך מיטן טעמפּא און אילווייע פון די גוטע צייטן און גלויבן באַמת, אז דאָס געלט וואָס זיי באַרגן וועלן זיי זיין בכוח אומצוקערן. א שטיקל צייט דווי־ערט דער דאָזיקער בעל הבית'ישער אַכשעטל בין דער דאָזיקער חלום פאַר־שווינדט, נאָר שנעל וועדן די קליענ־טען פון דעם "רעטונגס קאָמיטעט" פאַרוואַנדלט אין האַפענגפלאַטע קב־צנים. בלויז יחידים ראַטעווען זיך. אלזא דער דאָזיקער וואַרשעווער עו־שר, וואָס אין אויף פסח 1931 געווען א גביר און א נדבן אין ברייטן פאַר־נעם אין אויף סוכות 1931, ד. ה. מיט זעקס חדשים שפּעטער געווען עני ואביון. רואינירט און ראַטלאָז אזוי, אז בלויז די לעצטע פינאַנציאַ־לסטאַנע — דער "רעטונגס־קאָמיטעט" — איז געווען זיין האַפענונג.

ווי אזוי ווערט א גביר אזוי פאַר־וואַנדלט, אין משך פון אזא קורצער צייט אין אזא קבצן? וואָס איז אין א בלאָף. ניט די וועלט אַפּגעגאַרט נאָר אויף זיך אליין!

עס גייען אַרום אין פּוילן פּתים אויסגעפּוצט אין "עסיק אין אין האַר־ניק", עס פירן זיך גרויסע ווירטשאַפט־טען, מען זיצט אין דעסטאַראַנען, קאָ־פּען, מען גייט אין טעאַטער, מען אַרדענט איין גרויסאַרטיקע חתונות און ברית'ן, געבורטסטאָגן און בר־מצות, מען קויפט עליות און מען דער רוב, וואָס גילט פאַר "וואוילהאַ־בענד", רייזט בעלי־פּרנסה מיט גוט־פּראַספּעריטעט געשעפטן. דאָס אלץ איז א בלאָף. ניט די וועלט אַפּגעגאַרט נאָר אויף זיך אליין!

עס גייען אַרום אין פּוילן פּתים אויסגעפּוצט אין "עסיק אין אין האַר־ניק", עס פירן זיך גרויסע ווירטשאַפ־טען, מען זיצט אין דעסטאַראַנען, קאָ־פּען, מען גייט אין טעאַטער, מען אַרדענט איין גרויסאַרטיקע חתונות און ברית'ן, געבורטסטאָגן און בר־מצות, מען קויפט עליות און מען

איז שוין זייט לאַנגע חדשים א ענין ואביון, און זיין עשירות איז שוין לאַנג אויסגערעכנט, נאָר "לאָז דאָס ניין ווי עס גייט" און עס איז אזוי לאַנג געגאַנגען ביז אלץ האָט גע־פלאַצט.

* * *

מאַכט א שפּאַציר אין די וואַרשע־ווער קאַפעען און איר וועט איבער־ראַשט ווערן, פופציק פּראַצענט אידי־שע באַזוכער, קומט אויף די דאַטשע־ערטער ארום וואַרשע, פופציק פּראַ־צענט אידישע איינוואוינער.

דער איינדרוק: — אידן האָבן געלט!

קוקט זיך אַבער טיף אין אין די פּנימ'ער פון די אויסגעפּוצטע דאַמען און פריילינס, באַטראַכט אויפמערק־זאַם די יונגע פראַנטן, וואָס זיצן מיט זייערע דאַמען אין די קאַפעען, וועט איר באַמערקן בלאָסע פּנימ'ער, ניט דערעסענע מעשן.

איר ווייסט וואָ זיי זעען געלט אויף דעם? אמאָל האָט מען דאָס גערופן: "קישקע געלט", אַפּגעשפּאַרט פון מיטאָ, פון אַוונט־ברויט.

דער איינדרוק זיך א בחוור'ל זיינע 30־40 זלאָטעס א וואָך, דערעסט ער ניט נאָכעט טעג, קלייבט צו א גראָשן צו א גראָשן, כדי צו קאָנען גיין אין קאַפע און אין קינאָ. פריילינס חוג־גערן בוכשטעבלאַך טעג און גיבן אויס דאָס געלט אויף זאַקן, אויף מאַנט־לען, אויף היט, אויף פּודער, ווייל "דער מאַן אין בלינד" — קיינער זעט ניט וואָס דאַרט טוט זיך, אַבער פאַר דער נאָם־מוז מען דערשיינען אין "פון־גלאַנץ". פאַרן פאַטיליעס ארויס אויף זומער וואוינונגען און מען הונגערט דאָרט זומען, אַבער פאַר דער נאָם דיסקאָנט: גביר'ישע מעשן! פאַרן יערן זומער אויף "פרישער לופט".

אין עס איז נויטיק: דאָס פריילין מוז שאַפן די אילוזיע מיט איר טוא־לעט, אז זי איז א רייכע כלה, אפשר וועט מען כאַפּן א חתן (שפּעטער נאָך דער חתונה מעג ער ווייסן פונם דלות, עס איז שוין פאַרפאַלן) די ריאַ'ינרעט אביונים'דיקע סוחרים שאַפן פאַר דער נאָם די אילוזיע, אז זיי זיינען נאָך שטיקלאַך מעשן. והא־ראיה; "זיי פאַ־רען אויף זומער וואוינונגען, ס'שטאַרקט דעם קרעדיט".

און אזוי גילט נאָך פאַר דער עפנט־לעכקייט די לעגענדע וועגן "אידישע עשירות".

וואָס עשירות, וועגן עשירות? — שוין לאַנג האָבן אידן ניט מיט וואָס א טאָג איבערצוקומען. אַט ווערן ארום א פאַר הונדערט מענטשן, וואָס עס גייט נאָר זיי גוט אין די קאַפעען און טעאַטערן און נאָך זיי שלעפּן זיך נאָך די אלע יונגיטשקע בחורים־לאַך און מיידלאַך און אויף זיי פאַר־קער געווונטער נעראַנקן־גאַנג אין ניט קוקן הינטן, ניט פאַרגעסן אַז זייער געווועער נער יונגס און געווועגענער עשירות אין פאַרפיינקן די אַרימע מענער צו אלערליי קאַפּשווינדלערישע בלאַפּן אבי זיי שאַפן די טואַלעטן.

און די גרויסע מאַסע לינקס און ווערט דערשטיקט מיט הונגער, שטוין און הילפלאָזיקייט. אַבער די דאָזיקע גייען ניט אויף די נאַסן, שפּאַציר־רען אלע עלעגדער פון דעם אין אַרבייטן פון אַרבייטן אין אַרבייטן, מיט אַלע אַרבייטן, אַלע אַרבייטן, אַלע אַרבייטן,